

7 Behoud van biodiversiteit: maatschappelijk besef en betrokkenheid

Het behoud van biodiversiteit staat hoog op de Nederlandse beleidsagenda. De Nederlandse ambities staan niet op zichzelf, maar zijn verankerd in het Verdrag betreffende de Biologische Diversiteit (*Convention on Biological Diversity, CBD*) opgesteld op de “Earth Summit” in Rio de Janeiro in 1992. Inmiddels hebben meer dan 180 partijen het Verdrag ondertekend, waaronder Nederland en de Europese Unie. Op wereldniveau is het doel om een significante vermindering van het verlies van biodiversiteit in 2010 te realiseren. Op EU en Pan-Europees niveau zijn de doelen nog hoger gesteld: het stoppen van het verlies aan biodiversiteit in 2010 (PBL, 2009).

Om de voortgang van de 2010 doelstelling te meten heeft het CBD-secretariaat een set indicatoren opgesteld. Deze indicatoren hebben met name betrekking op het functioneren van het ecosysteem. En hoewel het steeds duidelijker wordt dat het behoud en duurzaam gebruik van biodiversiteit onmogelijk is zonder de maatschappelijke steun van de bevolking is er toch geen indicator voor maatschappelijk steun voor biodiversiteit-behoud toegevoegd. Het belang van het betrekken van mensen bij het behoud van biodiversiteit wordt ook in het Verdrag zelf onderschreven (Secretariat of the CBD, 2005: artikel 13):

“To promote understanding of the importance of, and measures required for the conservation of biodiversity, through media, and inclusion in educational programmes, and to cooperate internationally in developing educational and public awareness programmes.”

In Europa werkt men gezamenlijk aan het opzetten van een monitoringssysteem. Daartoe is onder leiding van het Europese Milieu Agentschap (*European Environment Agency*) het SEBI2010-project (*Streamlining European 2010 Biodiversity Indicators*) opgericht. Juist vanwege het maatschappelijk belang van biodiversiteit heeft de SEBI2010-groep besloten de CBD-indicatorenset uit te breiden met het aandachtsgebied ‘publieke opinie’ (*public opinion*) dat wordt vertaald in de indicator ‘maatschappelijk besef en betrokkenheid’ (*public awareness and participation*). Het EEA (2007: 26) vindt het belangrijk om inzage in de publieke opinie te hebben omdat:

- het een essentiële factor is in het beïnvloeden van politici en besluitvormers,
- het kan worden beschouwd als een barometer voor het draagvlak van de maatschappij voor behoud van biodiversiteit,
- en tenslotte, het individuen kan motiveren tot biodiversiteitsvriendelijk gedrag.

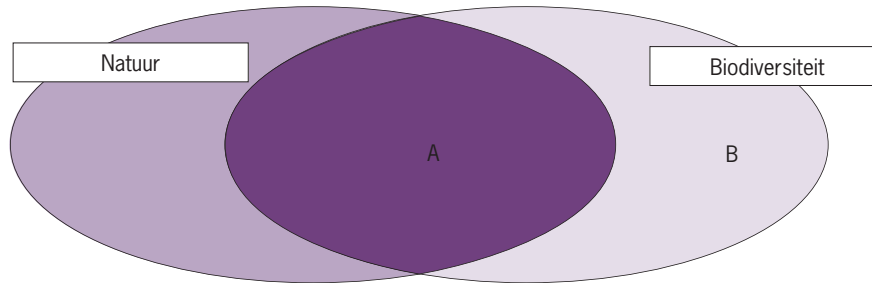
Omdat er tot voor eind 2007 ¹⁸ geen Europese specificaties bestonden voor de invulling van de graadmeter “maatschappelijk besef en betrokkenheid” is in verschillende Europese landen afzonderlijk gewerkt aan het operationaliseren daarvan.

In dit hoofdstuk beschrijven wij onze pogingen om de graadmeter “maatschappelijk besef en betrokkenheid” handen en voeten te geven en te analyseren voor de Nederlandse situatie (Elands & Van Koppen, 2007). We zullen gebruik maken van bestaande onderzoeksdata. Ook gaan we na op welke wijze deze indicator wordt ingevuld in andere landen. Tenslotte evalueren we de door ons

B.H.M. Elands en
C.S.A. van Koppen

¹⁸ Eind 2007 is hierover iets meer duidelijkheid gekomen. In een technisch rapport van de European Environment Agency wordt voorgesteld om de indicator te beperken tot ‘maatschappelijk besef’ en te operationaliseren in twee items (EEA, 2007: 180-182): (i) begrijpt de burger het concept en onderneemt hij of zij concrete actie om biodiversiteit te beschermen en (ii) geeft de burger prioriteit aan biodiversiteit ten opzichte van andere omgevingsvraagstukken zoals watervervuiling, klimaatverandering, luchtvervuiling en geluid. Voor het verzamelen van gegevens dient het Europees opgezette survey-onderzoek ‘Eurobarometer’ te worden ingezet (http://ec.europa.eu/public_opinion/ind_ex_en.htm).

Figuur 1: Verbeelding van de begrippen natuur en biodiversiteit



ontwikkelde graadmeter kritisch met het oog op de toekomst.

Van Veluwe tot Lakenvelder en van Gebruiker tot Beslissers

Biodiversiteit gaat over de verscheidenheid van planten, dieren en ecosystemen. Vrij vertaald gaat het om de levende natuur in al haar verschijningsvormen. Dit betekent dat de bescherming van biodiversiteit in hoge mate gestalte krijgt binnen het bestaande natuurbeleid. Dat natuur en biodiversiteit voor een groot deel samenvallen is in figuur 1 weergegeven als het overlappende gebied A.

Daarnaast zijn er echter aspecten die wel aandacht verdienen vanuit het oogpunt van biodiversiteit, maar geen rol van betekenis spelen in het natuurbeleid (segment B). Voorbeelden zijn de aanleg en instandhouding van genenbanken (zoals de in 2008 geopende Wereldzaadbank op Spitsbergen), en de biodiversiteit die verbonden is aan landbouw, ook wel agrobiodiversiteit genoemd. Met name agrobiodiversiteit is een belangrijk aspect als het gaat om maatschappelijk draagvlak. De landbouw in Nederland zorgt voor een rijke

schakering aan agrarische cultuurlandschappen met een eigen biodiversiteit. Dit landschap wordt hoog gewaardeerd door de Nederlandse bevolking. Het gaat dan met name om het behoud van gedomesticeerde, oud-Hollandse agrarische planten en diersoorten, die in vroegere tijden vrij gangbaar waren, maar nu vrijwel of helemaal zijn uitgestorven, en wilde flora en fauna van landbouwgebieden.

Uitwerking van de graadmeter

Biodiversiteit is geen simpel begrip. In debatten over biodiversiteitsbeleid wordt het uiteenlopend geïnterpreteerd (Van Koppen, 2002). Bij een strikte interpretatie ligt de nadruk op de waarde van genetische variatie voor de productie- en reguleringsfuncties die natuur vervult voor het welzijn van mensen. In bredere interpretaties gaat het ook om de ethische verantwoordelijkheid voor het leven op aarde, om de emotionele en spirituele beleving van natuur en om de culturele verrijking die biodiversiteit kan betekenen, nu en in de toekomst. Het grootste deel van de Nederlandse bevolking is weinig vertrouwd met dergelijke interpretaties van het begrip biodiversiteit. Uit onderzoek blijkt dat als mensen het

Maatschappelijk besef	Besef van het belang van natuurbehoud		
Concrete betrokkenheid	Domeinen van natuurbetrokken activiteiten		
	Domein van natuurbeschermer	Domein van natuurgebruiker	Domein van natuurbeslissers
Passief	Lidmaatschap natuurbeschermingsorganisatie	Interesse in informatie over de natuur	Prioriteit voor natuur in overheidsbeleid
Actief	Vrijwilligerswerk voor natuur en landschap	Bezoek aan natuurgebieden	Betrokkenheid bij besluitvorming over natuur

Tabel 1: Uitwerking van de graadmeter ‘maatschappelijk besef en betrokkenheid’

begrip biodiversiteit kennen, ze het meestal interpreteren in de betekenis van ‘natuur’ (Buijs *et al.*, 2006). Daarom hebben wij ervoor gekozen het begrip ‘natuur’ te kiezen als beste benadering voor ‘biodiversiteit’.

Het (inter-)nationale biodiversiteitsbeleid is nadrukkelijk bedoeld om burgers te doordringen van het belang van het behoud van biologische diversiteit. Dit besef (awareness) is dus een belangrijk onderdeel van de graadmeter. Wij hebben het vertaald als “het besef van het belang van natuurbescherming”. Bestaand survey-onderzoek (o.a. Buijs & Volker, 1997; Dunlap *et al.*, 2000) dat gericht was op het in kaart brengen van fundamentele attitudes met betrekking tot natuur heeft ons geïnspireerd bij het uitwerken hiervan. De volgende drie stellingen zijn gebruikt (5-punts eens - oneens schaal):

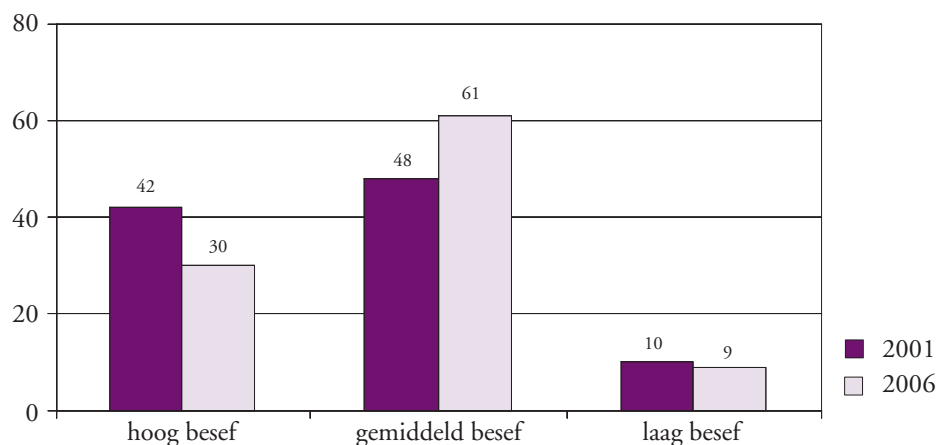
“al die aandacht voor natuur is overdreven”
 “we maken ons te veel zorgen over de toekomst van de natuur in Nederland”
 “de natuur mag geen belemmering zijn voor economische vooruitgang”.

Betrokkenheid (participation) werken we in de graadmeter uit aan de hand van activiteiten die mensen rondom natuur kunnen ontplooiën (zie ook de hoofdstukken 5 en 6 in deze studie). Deze betrokkenheid van burgers bij natuur kan zich uiten in drie domeinen van activiteiten:

- activiteiten als *beschermer van natuur* (vrijwillige inzet voor bescherming van natuur of biodiversiteit, lidmaatschap van organisaties),
- activiteiten als *gebruiker van natuur* (in de vorm van natuurrecreatie, aanschaf van natuur- of biodiversiteitsgerelateerde producten),
- activiteiten als *beslissers over natuur* (de rol die de burger speelt bij de politieke acceptatie van natuur- of biodiversiteitsbeleid).

In elk domein onderscheiden we meer actieve en meer passieve activiteiten. Voor elke soort hebben we een meetbare variabele geformuleerd. Tabel 1 geeft het overzicht.

Figuur 2: Maatschappelijk besef van het belang tot natuurbehoud in 2001 en 2006 (in procenten). (Bron: De Boer en Schulting, 2002 en De Bakker et al., 2007)



Onze informatiebronnen

We hebben zoveel mogelijk gebruik gemaakt van informatiebronnen met longitudinale data, waarvan vaststaat dat ze ook in de nabije toekomst zullen blijven bestaan. Dit is niet in alle gevallen gelukt. Dan hebben we gebruik gemaakt van bestaand survey-onderzoek. We zullen achtereenvolgens de belangrijkste bronnen vermelden. Allereerst ontleen we informatie aan het Milieu- en Natuurcompendium (MNC), een product van het Planbureau voor de Leefomgeving, het Centraal Bureau voor de Statistiek en Wageningen Universiteit en Researchcentrum. Het MNC bestaat uit vele feiten en cijfers over natuur en milieu, inclusief de achtergrondinformatie en onderzoeksverantwoording. Daarnaast gebruiken we het CBS Dagtochtenonderzoek (N = bijna 12.000). Tenslotte maken we gebruik van de drie 'draagvlak publieksenquêtes' van het Planbureau voor de Leefomgeving. Het gaat om een enquête uit 1996 (N = 1999; Buijs en Volker, 1997), een enquête uit 2001 (N = 1551; De Boer en

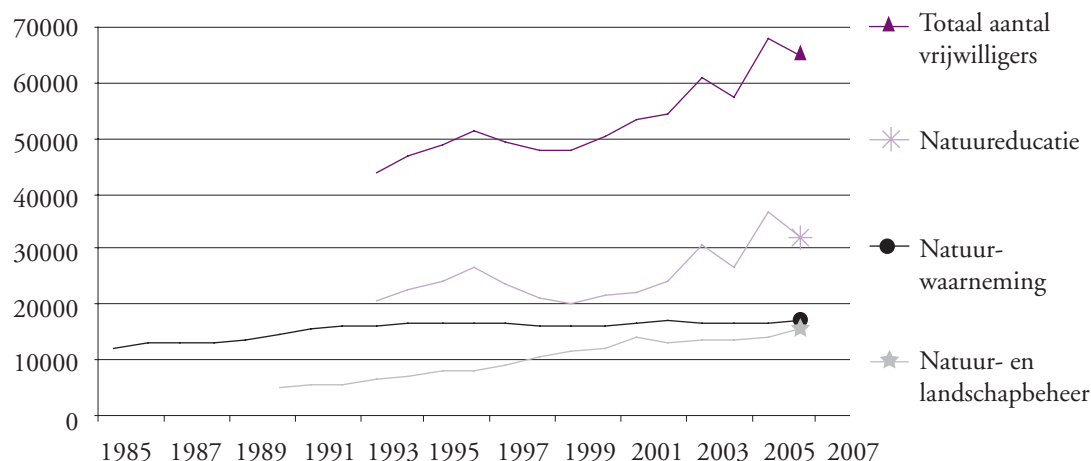
Schulting, 2002) en de enquête uit 2006 (N = 1485; De Bakker et al., 2007). In hoofdstuk 5 van deze studie is ook al gerapporteerd over de PBL-enquêtes. Vergelijkende methodische aspecten van elk onderzoek zijn te vinden in Elands en Van Koppen (2007).

Verleden, heden en toekomst

Hoe groot is het maatschappelijk besef van natuur en concrete betrokkenheid daarbij in de Nederlandse samenleving? Zit er groei in of neemt het juist af? Aan de hand van de bovenstaande variabelen beantwoorden we deze vragen en schetsen we voorzichtig de trends.

Hoog besef belang natuurbehoud

Het maatschappelijk besef van het belang van natuurbehoud is hoog (figuur 2). Nederlanders uiten dit door in meerderheid te stellen dat het belangrijk is dat er veel aandacht aan natuur wordt besteed, dat ze niet vinden dat we overbezorgd zijn over de toekomst van de natuur



Figuur 3: Aantal vrijwilligers actief in natuur- en landschapsbescherming van 1985 tot 2007 (Bron: MNC, 2008)

in Nederland en dat ze het oneens zijn met de stelling dat de natuur geen belemmering mag zijn voor economische vooruitgang. Toch lijkt het belang dat mensen hechten aan natuurbehoud te dalen: het percentage mensen met een hoog besef¹⁹ is gedaald van 42% in 2001 naar 30% in 2006. Het percentage mensen met een laag natuurbesef is vrijwel constant gebleven.

Lidmaatschap natuurbeschermingsorganisaties groeit nog steeds

Veel Nederlanders vinden het beschermen van natuur door aankoop en beheer belangrijk. Groene organisaties als Natuurmonumenten, de provinciale Landschappen en het Wereld Natuur Fonds zijn de afgelopen jaren sterk in populariteit gestegen. Tussen 1990 en 2006 steeg het aantal leden van particuliere natuurorganisaties van ruim 400.000 tot bijna 2,3 miljoen (MNC, 2008). De aanhang van nationaal gerichte organisaties lijkt wat af te nemen ten gunste van meer regionaal en internationaal gerichte organisaties. Zo is de

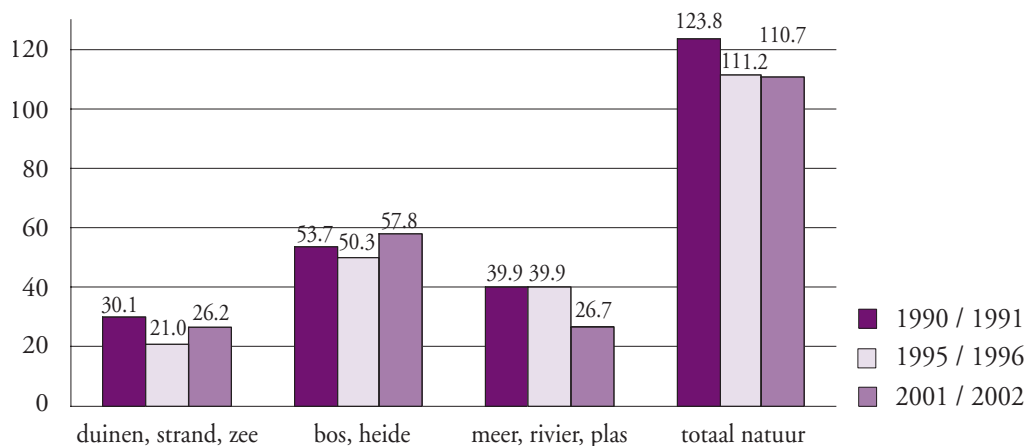
aanhang van Natuurmonumenten de laatste jaren afgenomen, terwijl de populariteit van het Wereld Natuur Fonds en de provinciale Landschappen nog toeneemt.

Het aantal vrijwilligers natuur- en landschapsbescherming groeit en vergrijst

Veel Nederlanders zijn actief betrokken bij natuur- en landschapsbescherming. Het aantal vrijwilligers dat actief is op het terrein van natuur- en landschapsbescherming en is aangesloten bij bovengenoemde organisaties is gestegen van ruim 43.500 mensen in 1993 tot 64.700 mensen in 2006 (MNC, 2008). We onderscheiden drie groepen vrijwilligersactiviteiten (zie figuur 3). Bij de eerste activiteit draait het om het beheer van natuur en landschap. Er zijn in Nederland vele groepen die zich bezig houden met natuur- en landschapsbeheer op lokaal, regionaal of nationaal niveau. De grootste zijn: Landschapsbeheer Nederland, Bond van Friese Vogelbeschermingswachters en Vannellus

¹⁹ Voor iedere respondent hebben we de scores op de drie stellingen opgeteld en door 3 gedeeld (1 = helemaal mee oneens 5 = helemaal mee eens). Mensen behoren tot de groep met een hoog besef van het belang van natuurbehoud als ze minder dan 2.33 scoren, een gemiddeld besef als ze tussen de 2.33 en 3.33 scoren en een laag natuurbesef als ze meer dan 3.33 scoren.

Figuur 4: Het aantal dagtochten naar verschillende soorten natuurgebieden in Nederland (absolute aantallen x miljoen) (Bron: CBS Dagtochten Survey)



Vannellus. De aantallen vrijwilligers zijn toegenomen van ruim 20.000 in 1993 tot ruim 32.000 vrijwilligers in 2006. Landschapsbeheer Nederland is de grootste met ruim 25.000 leden in 2006.

Natuurwaarneming is de tweede activiteit. De Vereniging Onderzoek Flora en Fauna (VOFF) is het samenwerkingsverband van twaalf Particuliere Gegevensbeherende Organisaties, welke met hulp van vrijwilligers de aantallen dieren en planten en hun verspreiding registreren²⁰. Ook hier is er sprake van een stijging: waren er in 1990 bijna 5.000 natuurwaarnemers voor de VOFF actief, in 2006 is dit aantal gestegen tot bijna 16.000 waarnemers. Tenslotte onderscheiden we vrijwilligers actief op het terrein van natuureducatie (excursies, opleiding, etc.). Een belangrijke vereniging die publieksactiviteiten (excursies, tentoonstellingen en lezingen) organiseert, is het IVN Vereniging voor Natuur- en Milieueducatie. In 1985 had het IVN ongeveer 12.000 leden, in 2006 zijn het er ongeveer 17.000. De laatste tien

jaar is het ledenaantal min of meer stabiel. De vereniging vergrijst echter.

Burgers informeren zich regelmatig over de natuur

Burgers kunnen op verschillende manieren informatie krijgen over natuur, bijvoorbeeld door naar een natuurfilm te kijken, een artikel te lezen over het tropisch regenwoud, een dierentuin te bezoeken of door deel te nemen aan een excursie in een natuurgebied. Veel Nederlanders (78%) informeren zich minstens 1x per jaar. De drie meest populaire bronnen zijn de dierentuin, tijdschriften, boeken en artikelen en internet (De Bakker *et al.*, 2007). Als we deze gegevens vergelijken met andere bronnen, blijkt dat de belangstelling voor de natuur ook blijkt uit het feit dat het radioprogramma Vroege Vogels al 25 jaar lang op zondagmorgen wekelijks bijna een half miljoen luisteraars trekt (Leijser, 2006). Het marktaandeel van de tv-zenders National Geographic en Animal Planet was in 2007 ongeveer 1,5% (SKO, 2007).

²⁰ Niet opgenomen zijn de mensen die natuurwaarnemingen doen voor de Natuurkalender. Op dit moment zijn er zo'n 3000 mensen actief. Onduidelijk is in hoeverre deze mensen ook actief zijn in VOFF-verband.

Het bezoek aan Nederlandse natuur lijkt iets af te nemen

Miljoenen Nederlanders trekken er jaarlijks op uit om te gaan fietsen of wandelen in de natuur (figuur 4). Het Dagtochtenonderzoek van het CBS onderzoekt elke vijf jaar het aantal dagtochten dat Nederlanders ondernemen. Een dagtocht wordt gedefinieerd als “ieder recreatief uitstapje waarvoor men overdag tenminste 2 uur van huis is. Bezoek aan familie of kennissen behoort hier niet toe”. In het onderzoeksjaar 2001/2002 ²¹ maakten Nederlanders zo’n 935,8 miljoen dagtochten, waarvan 14% (130,4 miljoen) in de openlucht plaatsvonden. Zo’n 80% (110,7 miljoen) daarvan vindt plaats in natuurgebieden, iets minder dan in 1990/1991 (123,8 miljoen). Er worden in het dagtochtenonderzoek drie typen natuurgebieden onderscheiden: (i) duinen, strand en zee, (ii) bos en heide, en (iii) meer, plas en rivier. De meeste dagtochten worden in bos en heidegebieden ondernomen. Mensen wandelen, fietsen of toeren met auto of motor. Een kwart van de dagtochten vindt plaats in en rondom meren, rivieren en plassen. Watersport, zonnebaden, zwemmen en picknicken zijn daar de belangrijkste activiteiten. Deze wateractiviteiten, evenals wandelen en fietsen, zijn ook het belangrijkste bij de bestemming duinen, strand en zee.

Burger kent minder hoge prioriteit toe aan natuur als belangrijk item van overheidsbeleid

Om enig idee te krijgen over de passieve politieke natuurbetrokkenheid is burgers gevraagd hoe belangrijk zij het vinden dat de overheid aandacht besteedt aan natuur. In het onderzoek van De Bakker *et al.* (2007) konden ze vier beleidsthema’s kiezen uit een lijst van elf. De top vier

bestaat uit gezondheidszorg, onderwijs, sociale zekerheid en misdaad & terrorisme. Slechts één op de vijf burgers benoemt de natuur als prioriteit voor het overheidsbeleid. In het draagvlakonderzoek uit 2001 is een vergelijkbare vraag gesteld, echter in combinatie met gedeeltelijk andere beleidsthema’s (De Boer & Schulting, 2002). Een exacte vergelijking is dus niet mogelijk. Desondanks is vast te stellen dat het percentage burgers dat natuur prioriteit geeft in het rijksoverheidsbeleid fors is gedaald van 56% in 2001 tot 21% in 2006.

Niet alle burgers beslissen graag mee

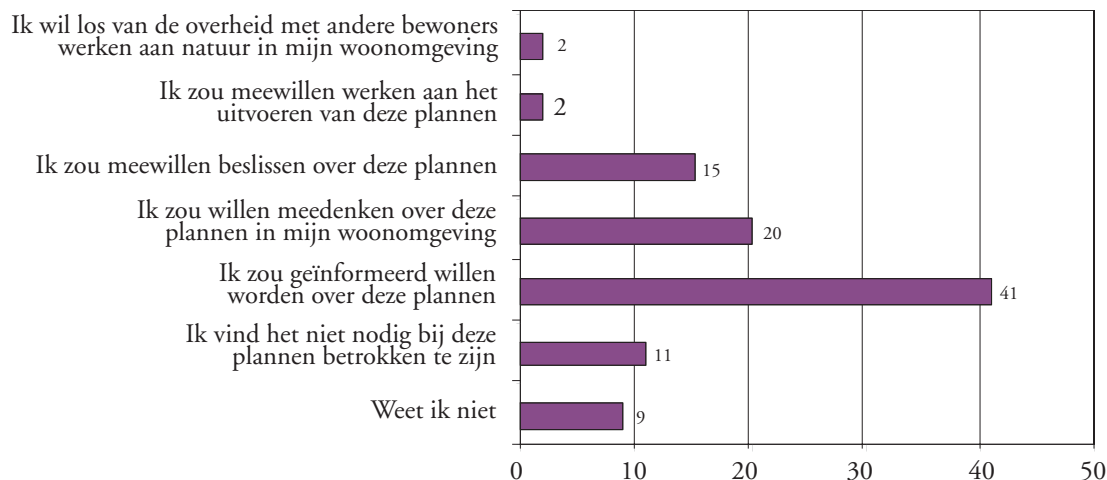
De overheid kan burgers betrekken bij plannen en beslissingen die betrekking hebben op de natuur in de woonomgeving (figuur 5). Uit onderzoek blijkt dat het veel mensen hier graag over worden geïnformeerd (41%). Het blijkt echter ook dat een grote groep een actievere rol ambieert: hetzij door te willen meedenken, hetzij te willen meebeslissen (35%). Een zeer selectieve groep (4%) wil daadwerkelijk werken aan lokaal groen, al dan niet in samenwerking met de overheid. Eén op de vijf burgers heeft geen idee of geen belangstelling.

Leidt een groter natuurbesef en -betrokkenheid tot een groter draagvlak?

In hoeverre hangt het besef van het belang van natuurbehoud samen met natuurbetrokkenheid? Om die vraag te beantwoorden hebben we enkele aanvullende correlatieanalyses ($P < 0.01$) gedaan op het survey van 2006 (De Bakker *et al.*, 2007). Deze samenhang blijkt positief: hoe hoger het besef, hoe meer mensen actief betrokken zijn bij de natuur als beschermer, gebruiker en beslissers.

²¹ Het CBS dagtochtenonderzoek loopt van oktober tot en met september.

Figuur 5: Potentiële betrokkenheid bij natuurplannen in de woonomgeving (in procenten). (Bron: De Bakker et al., 2007)



Er is één uitzondering op deze regel: mensen met een laag besef kunnen wel degelijk actief betrokken zijn als natuurbeschermer, in de vorm van landschapsbeheer, natuurwaarneming of natuureducatie.

Een andere interessante vraag is nu of mensen een hoog natuurbesef en natuurbetrokkenheid hebben, ook het overheidsbeleid steunen. In het survey van 2006 is aan burgers gevraagd welk belang ze hechten aan de overheidsmaatregelen 'bescherming van bestaande natuur' en 'ontwikkeling van nieuwe natuur'. De relatie met natuurbesef is wederom positief. Hoe hoger het natuurbesef, hoe meer het overheidsbeleid wordt ondersteund. Maar zelfs onder de groep met een relatief laag natuurbesef is de steun voor natuurbeleid nog behoorlijk groot, vooral als het gaat om bescherming van bestaande gebieden.

De positie van Nederland in Europa

We kennen nu de situatie in Nederland, maar we zijn ook benieuwd hoe Nederland het doet ten opzichte van andere Europese landen. Bij onze zoektocht naar vergelijkbare analyses met betrekking tot de graadmeter 'maatschappelijk besef en betrokkenheid' zijn we alleen gestuit op gegevens uit Engeland (DEFRA, 2003) en België (Dumortier *et al.*, 2005). Maatschappelijk besef is in Engeland gemeten aan de hand van 'bezorgdheid om het verlies aan wildlife'. Deze bezorgdheid is toegenomen van 38% in 1986 tot 50% in 2001. Natuurbetrokkenheid is in beide landen uitgewerkt voor de domeinen gebruiker en beschermer. De Engelse onderzoekers concluderen dat de bezoekersaantallen aan natuurgebieden zeer groot zijn, maar ook kunnen fluctueren. Zo was er een sterke daling in de tijd van de mond- en klauwzeercrisis die in Engeland voor langdurige sluiting van de natuurgebieden zorgde. Na een sterke toename in de jaren tachtig en negentig heeft het huidige bezoek aan

Engelse natuurgebieden zich gestabiliseerd. In België lijkt het bezoek aan natuurgebieden enigszins te dalen, net zoals in Nederland. De absolute getallen zijn echter niet vergelijkbaar met de Nederlandse gegevens uit het dagtochten-onderzoek. Wat betreft het natuurbeschermersdomein zijn er in België 54.000 mensen lid van een natuurbeschermingsorganisatie. Dat is 0,9% van de bevolking en dat is erg laag vergeleken met de Nederlandse situatie. In Engeland is het aantal vrijwilligers dat actief is voor de Wildlife Trusts en de Marine Conservation Society gestegen van 22.000 in 2000 tot 25.000 in 2002. Voor een meer uitvoerige en betrouwbare vergelijking zouden meer recente en beter afgestemde data nodig zijn.

Op grond van het Eurobarometer-onderzoek *“Attitudes of European citizens towards the environment”* (TNS Opinion & Social, 2008) kunnen we Nederland positioneren ten opzichte van de 27 lidstaten van de Europese Unie. In dit onderzoek is onder meer de vraag gesteld over welke soorten milieuproblemen men zich zorgen maakt. Van de ondervraagde Nederlanders rekent 27% de achteruitgang van biodiversiteit tot de vijf meest zorgwekkende problemen. Dit ligt boven het EU-gemiddelde (23%). Dit resultaat is des te opvallender, omdat slechts 7% natuurbescherming noemt als eerste associatie bij “het milieu”, en dat is duidelijke lager dan het EU-gemiddelde (12%). Nederlanders voelen zich onder alle EU-landen het beste geïnformeerd over milieu. Niettemin geeft 33% van de Nederlanders in het survey aan dat achteruitgang aan biodiversiteit een van de vijf belangrijkste problemen is waarover zij gebrek aan informatie hebben (tegen

een EU-gemiddelde van 26%). Alleen voor chemische stoffen in dagelijkse producten en voor Genetisch Gemodificeerde Organismen wordt informatiegebrek nog sterker ervaren in Nederland.

Voor het vergelijken van natuurbetrokken activiteiten, biedt de Eurobarometer weinig aanknopingspunten. Nederlanders blijken zich als consument - vaker dan de gemiddelde Europeaan - milieuvriendelijk te gedragen, bijvoorbeeld door het scheiden van huishoudelijk afval, het terugbrengen van energieverbruik en het kiezen voor milieuvriendelijk transport. Maar als het specifiek gaat om “groene consumptie” dan presteren Nederlanders niet bovengemiddeld. Ter vergelijking: koopt 18% van de Nederlanders maandelijks een groen product, in Finland doet 42% dit. Al met al suggereren deze bevindingen dat er in Nederland een goede voedingsbodembestaat voor informatie en educatie over biodiversiteit. Maar voor een uitvoeriger vergelijking met de voor Nederland ontworpen graadmeter bevat de Eurobarometer op dit moment niet de geschikte indicatoren.

Een terugblik en een blik vooruit

In dit hoofdstuk hebben we onze stappen om aan de graadmeter ‘maatschappelijk besef en betrokkenheid’ handen en voeten te geven, beschreven. Nu is het tijd om kritisch terug te kijken. Zoals gezegd is onze graadmeter niet specifiek gericht op biodiversiteit, maar op natuur. Dat houdt in dat we specifieke aspecten van biodiversiteit, zoals bijvoorbeeld agro-biodiversiteit, niet meenemen. Dat is een beperking. Ook verdient de uitwerking van sommige indicatoren meer aandacht. Zo zijn

Al met al suggereren deze bevindingen dat er in Nederland een goede voedingsbodembestaat voor informatie en educatie over biodiversiteit

*Wel kunnen we
constateren dat de
steun voor natuur-
bescherming in het
algemeen groot is,
maar toch reden geeft
tot zorg*

sommige indicatoren gestoeld op gerapporteerd gedrag (bijvoorbeeld informatiegebruik) en sommige op daadwerkelijk gedrag (bijvoorbeeld ledenaantallen). Het is beter de indicatoren op feitelijke informatie te baseren zoals feitelijke marktaandeelen van natuurvriendelijke producten (gebruikersdomein) of aantallen Nederlanders die actief betrokken zijn geweest bij politieke besluitvorming rond natuur en groen in hun woonomgeving (beslissersdomein). Vooral betere afstemming en verdere operationalisering op Europees niveau zijn zeer gewenst. De huidige voorstellen op dit gebied om de indicator te operationaliseren (zie voetnoot 18) zijn hiertoe nog ontoereikend.

De verdere ontwikkeling van de indicator zou afgestemd moeten worden op concreet te bereiken doelen voor deze indicator. Alleen op die manier is het mogelijk om vast te stellen in hoeverre Nederland - en hetzelfde geldt voor andere Europese landen - de 2010 doelstelling nadert, of juist daarvan verwijderd raakt. Wel kunnen we constateren dat de steun voor natuurbescherming in het algemeen groot is, maar toch reden geeft tot zorg. De tendens die we namelijk waarnemen is dat natuur bij Nederlandse burgers iets minder prioriteit krijgt. Als we dat naast de bevindingen uit de Eurobarometer leggen, namelijk dat Nederlandse burgers zich relatief veel zorgen maken over de achteruitgang van biodiversiteit en behoefte hebben aan informatie daarover, dan ligt de conclusie voor de hand dat hier een perspectief ligt voor meer communicatieve en educatieve maatregelen met een focus op biodiversiteit. Die conclusie ligt geheel in lijn met de door het

ministerie van LNV uitgebrachte beleidsnota “Biodiversiteit werkt” (2008). Welke maatregelen dat kunnen zijn en hoe ook voor deze maatregelen een goede indicator kan worden opgesteld, lijkt ons een belangrijk speerpunt voor verder onderzoek, in aanvulling op de hierboven beschreven uitwerking van de huidige SEBI2010 indicator. De achteruitgang van biodiversiteit zal alleen stoppen, wanneer mensen gaan bewegen.

